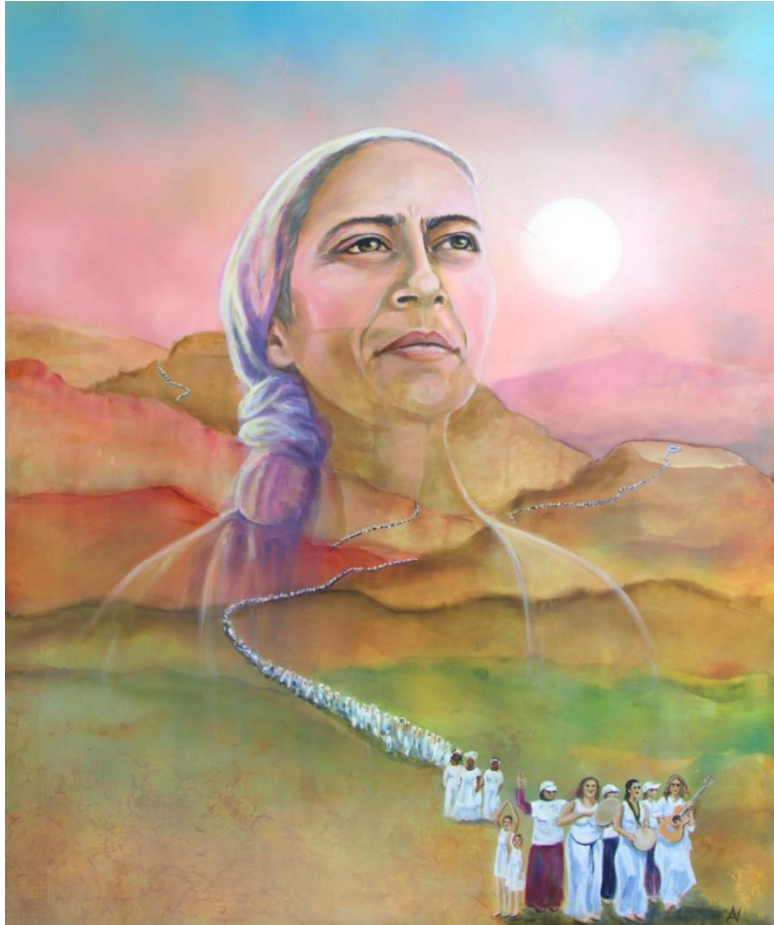

Oude Kerk, 6 oktober 2024

ds. Carla Borgers

gelezen: Psalm 87, Efeziërs 2, 14-22 en Matteüs 5, 3-10

titel: Israëlzondag anders

Annette van den Bosch - Gebed van de moeders

Psalm 87 (vertaling Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde)

Van de Korachieten. Een psalm. Een lied.

- 2 Door hém op heilige bergen gegrondvest:
de Eeuwige koos zich de poorten van Sion
boven alle woningen Jacobs.
- 3 Majesteitelijk draagt gij uw naam:
de stad Gods.
- 4 Ik tel Rachab en Babel als bij mij behorend,
en zie: Filistea en Tyrus, ook Nubië:
"één die dáár is geboren!"
- 5 Van Sion zal het heten:

“ieder is dáár geboren.”

De Allerhoogste – híj schiep haar bestand.

6 De Eeuwige tekent het aan bij de naamlijst der volken:

“één die dáár is geboren.”

7 En zij zingen, dansend hun reidans:

“al mijn bronnen ontspringen in u!”

inleidende woorden

Al sinds 1949 wordt -eerst in de Hervormde, later ook in de Gereformeerde en nu in de PKN kerken- Israëlzondag gevierd op de eerste zondag in oktober. Op deze zondag wordt uiting gegeven aan de onopgeefbare verbondenheid van de kerk met het volk Israël, zoals in de kerkorde staat. Als Doopsgezinde voelt dat voor mij toch altijd een beetje vreemd. Wij hébben niet eens een kerkorde waarin dit soort zaken kunnen worden vastgelegd. Los daarvan voelt een aparte Israëlzondag voor mij een beetje kunstmatig. Ik zou zeggen: elke zondag is Israëlzondag want de kerk is geworteld in het jodendom. Jezus was een jood, zij het een zeer kritische.

Vandaag, één dag voor 7 oktober met op ons netvlies de terreuraanval van Hamas, maar ook de verschrikkelijke oorlog in Gaza als antwoord van Israël, zou het voor mij niet goed voelen om onverkort het materiaal van de landelijke PKN voor deze dienst te gebruiken. Materiaal dat totaal voorbij gaat aan de gebeurtenissen van een jaar geleden en het vervolg daarop.

Daarom koos ik voor een andere afslag, namelijk die van de vrede. Tijdens één van de gebedsbijeenkomsten die de Raad van Kerken hier in de Oude Kerk heeft georganiseerd en waar mensen een lichtje konden aansteken om hun verdriet en zorgen te uiten om wat er in de wereld gaande is, werd de video van Yael Deckelbaum getoond met als titel ‘The prayer of the mothers’, het gebed van de moeders, waarin een almaar aangroeiende groep vrouwen een gebed om vrede zingen. Joodse en Palestijnse vrouwen samen. Naar aanleiding van die video maakte Annette van den Bosch een schilderij, dat collega Johan Meijer ontdekte en er mij op attent maakte. Ik heb haar gevraagd of ik het mocht gebruiken in deze dienst. Dat mocht.

overdenking

Gemeente, lieve mensen van de Eeuwige,
wie Psalm 87 nauwkeurig leest, valt het misschien op hoe inclusief deze psalm is. Er is geen sprake van één uitverkoren volk. Alle volken worden door de Eeuwige gezien en erkend als ‘dáár geboren’, dáár in Sion, in Jeruzalem. ‘Ieder is daar geboren’. Immers, alle mensen zijn mensen van God, dus ook: Joden én Palestijnen. Israël is onder gelovigen van de drie abrahamitische godsdiensten bekend als het ‘heilige’ land. En het volk dat er leefde werd volgens hun heilige boek geroepen een ‘heilig volk’ te zijn. Die bijbelse heiligheid is echter niet het gevolg van simpelweg een sticker opgeplakt krijgen met het woord ‘heilig’ erop. Heilig zijn is een manier van

leven, een manier van zijn. Het is leven op de manier die in de joodse wetgeving uitgebreid is beschreven met recht, gerechtigheid en humaniteit als kernwaarden. In Leviticus 19:2 wordt het volk opgeroepen om heilig te zijn, zoals God heilig is. Het is hier een verwijzing naar de mens, geschapen naar beeld en gelijkenis van God (Genesis 1:26-27)

Door heel het Oude of Eerste Testament heen klinkt het verlangen naar recht en gerechtigheid. 'Doe recht' is een opdracht die niet alleen in het Oude, maar ook in het Nieuwe Testament telkens wordt herhaald.

Ook Jezus hamerde er telkens weer op, bijvoorbeeld in de gelijkenis over de weduwe en de onrechtvaardige rechter uit Lucas 18.

Morgen gedenken we de verschrikkelijke gebeurtenissen die plaatsvonden in Israël op 7 oktober vorig jaar. De beelden staan de meesten van ons nog voor ogen. En misschien blijft dat zo. Toch zouden deze en ontelbare andere verschrikkelijke gebeurtenissen niet zijn gebeurd als in 1948 bij het stichten van de staat Israël ook recht was gedaan aan de daar al sedert eeuwen levende Palestijnse bewoners van het land.

Zeer onterecht claimden de zionisten dat zij kwamen in een 'leeg land'. Dat was een flagrante leugen. In 1948 werd de nieuw opgerichte staat Israël erkend, maar ook werden honderdduizenden Palestijnen van hun land en uit hun dorpen verdreven of koelbloedig vermoord. Vele dorpen werden met de grond gelijk gemaakt en veel Palestijnen kwamen terecht in vluchtelingenkampen in Israël zelf of in de landen daaromheen, met name in Libanon. Nog altijd bewaren velen van hen de sleutel van het huis dat ze inderhaast hebben moeten verlaten, in de waarschijnlijk ijdele hoop er ooit terug te kunnen keren. Ik ben zelf tijdens een studiereis in zo'n vluchtelingenkamp geweest. Dat bezoek heeft grote indruk op me gemaakt. Vooral het feit dat mensen na zóveel jaren altijd nog de hoop op terugkeer levend weten te houden en niet opgeven.

Nog altijd hopen zij dat hen uiteindelijk recht wordt gedaan, zoals de weduwe in de gelijkenis van Jezus erop bleef aandringen dat haar recht zou worden gedaan. De onrechtvaardige rechter zwichtte voor haar smeekbeden, niet omdat hij spijt kreeg van zijn onrechtvaardigheid, maar omdat hij haar gezeur zat was.

De Palestijnse theoloog Naim Ateek schrijft hierover in zijn boek *Roep om verzoening* dat het niet alleen de taak van de weduwe (de onderdrukte) is om te vragen om recht, maar de taak van allen die getuigen zijn van het begane onrecht. Hij schrijft: "De eisen van rechtvaardigheid mogen nooit uit onze wereld verdwijnen. Om reden dat onderdrukkers graag uitstellen en traineren in de hoop dat het onrecht in de vergetelheid zal raken, mag deze profetische roep nooit zwijgen." (einde citaat). In de gelijkenis verschaft de rechter de vrouw recht omdat zij hem last bezorgt. Ook in het Israël van vandaag zijn het vaak rechters die de Palestijnen van hun rechten beroven of ze domweg niet toekennen. Maar die rechters staan weer in dienst van het hele systeem van onderdrukking. Een systeem dat willekeurig mensen kan oppakken en jarenlang zonder aanklacht kan vastzetten en martelen. Een

systeem dat kinderen (soms al vanaf 7 of 8 jaar oud) gevangen kan zetten zonder dat hun ouders weten waar ze zijn, zonder dat er een advocaat aan te pas komt.

Het landelijke thema is: Voor wie is het koninkrijk? Dat sluit natuurlijk aan bij het landelijk jaarthema: 'Als nieuw! Leven in het licht van Gods Koninkrijk'.

Ik heb -anders dan de roosteraars- ervoor gekozen om als evangelielezing te kiezen voor dat overbekende gedeelte uit de Bergrede uit Matteüs 5:

³Gelukkig wie nederig van hart zijn,
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

⁴Gelukkig de treurenden,
want zij zullen getroost worden.

⁵Gelukkig de zachtmoedigen,
want zij zullen de aarde bezitten.

⁶Gelukkig wie hongeren en dorsten naar de gerechtigheid,
want zij zullen verzadigd worden.

⁷Gelukkig de barmhartigen,
want zij zullen barmhartigheid ondervinden.

⁸Gelukkig wie zuiver van hart zijn,
want zij zullen God zien.

⁹Gelukkig de vredestichters,
want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

¹⁰Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden,
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

Dat koninkrijk van de hemel is een uitdrukking die Matteüs vaak gebruikt. Andere evangelisten spreken over het koninkrijk van God; rabbijnen spreken vaker nog over het koningschap van God. Het gaat hier niet over een hemelrijk, niet over een andere wereld, maar over Gods koningschap dat vervuld wil worden in het hier en nu. "Gods rijk krijgt concrete gestalte daar waar mensen zijn koningschap zichtbaar maken in hun daden. Wanneer ze Gods koningschap in het dagelijkse bestaan naar letter en geest tot tastbare realiteit maken, breekt het rijk aan.", zo stelt dr. Markus van Loopik in zijn boek *Balk en splinter. Joodse achtergronden van de Bergrede*.

In het bestaan van alledag moet het dus gebeuren; het doorbreken van dat koninkrijk Gods. Onopvallend manifesteert het zich in ons dagelijks leven als dat wordt geleefd volgens de bijbelse ethiek.

Ja, daar staat de werkelijkheid van nu wel heel erg ver vanaf. Het heilige land heeft zijn heiligheid en zijn onschuld verloren. En toch geloof ik heilig dat juist ook daar waar vrouwen en kinderen in scholen en ziekenhuizen worden gedood of verwond door bommen, dat koningschap van God heel dichtbij is.

Het is heel dichtbij, juist daar waar ondanks alle gevaar hulp wordt verleend aan de gewonden, de doden zo goed en zo kwaad als het gaat worden begraven, bakkers hun brood blijven bakken en er zorg is voor de achterblijvenden.

Zolang die medemenselijkheid, die humaniteit nog recht overeind staat, hoeven we niet te wanhopen. Maar wel moeten we samen met de mensen die zó onder vuur liggen, die zó onderdrukt en vernederd worden blijven roepen om recht en gerechtigheid. Dat is onze blijvende profetische opdracht vanuit de bijbel, dat oude maar nog altijd actuele boek dat we deels samen met de Joden lezen en ernaar proberen te leven. Moge dat ooit leiden tot het naar beneden halen van de muren en tot vrede en verzoening. Amen.

weg met die muur!